

DEN NORSKE KIRKE

Grimstad kirkelig fellestråd

Barne- og familiedepartementet
Forbruker,- tros- og livssynsavdelingen
postmottak@bfd.dep.no

Grimstad 8. april 2024

Høringsuttalelse til utkast til forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

Grimstad kirkelig fellestråd viser til høringsbrev av 21. februar 2024 vedrørende utkast til forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg (Bevaringsprogrammet).

Grimstad kirkelig fellestråd har ansvaret for alle kirkebyggene i Grimstad kommune, hvorav tre er listeførte, samt en fredet middelalderkirke.

Vi er glade for den vedtatte bevaringsstrategien som ble fremlagt 21. februar og mener den vil kunne gi et løft i det arbeidet som ligger foran. Grimstad kirkelig fellestråd setter også pris på det forarbeidet som er gjort av alle parter og utkast til forskrift viser på mange områder også den praktiske tilnærmingen som vil være nødvendig for å nå målene. Vi er også glad for at det legges opp til veiledningstjenester i forbindelse med søknader og retningslinjer for Bevaringsprogrammet. Dette vil styrke kvaliteten i søknadene og målene som nås.

På et overordnet nivå savner vi en tydeligere digitaliseringsløsning. Det virker som det legges opp til en mer tradisjonell papirbasert søke- og rapporteringsløsning. En gjennomgående digital løsning, med kirkebyggdatabasen el. vil i praksis være mindre ressurskrevende og bør vurderes etter oppstart. I forlengelsen av det, ville det være samfunnsøkonomisk å utvide en slik løsning med bispedømme/Riksantikvar hva gjelder de relevante søknadene som skal dit. Man kan se for seg en digital løsning med trinn 1 (søknad til BD/RA om tiltaket, med tilhørende svar), og deretter trinn 2 – søknad om medfinansiering fra Bevaringsprogrammet. Dette vil også redusere ressursbehovet hos tiltaksansvarlig for å gi fra seg den samme informasjon flere ganger og være i tråd med statens digitaliseringsstrategi.

Fellestråd må i dag forholde seg til flere falsetter av lover og regler, alt etter hvilken del av virksomheten henvendelser, regnskap eller finansiering kommer fra. Dette ble noe forsterket når Den norske kirke (DnK) ble fristilt staten. I forbindelse med denne tilskuddsordningen vil dette være relevant for MVA behandlingen, samt forvaltningsloven og offentlighetsloven. Det hadde derfor vært fordelaktig at innledende bestemmelser i forskriften bekreftet at forvaltningsloven og offentlighetsloven gjelder for både bevaringsprogrammet, så vell som for tilskuddsmottaker, dersom det ikke ellers er gjeldende rett. Videre er det slik for fellestråd at prosjekter med tilskudd fra kommunen er gjenstand for MVA refusjon. Samtidig som denne skal tilbakebetales til kommunen.

Tilskudd fra andre skal normalt sett ikke refunderes tilskuddsgiver. Det er nærliggende å tro at det siste er tilfellet for bevaringsprogrammet, men siden dette kan utgjøre store beløp ville det være ønskelig med en klargjøring av dette i enten forskrift eller retningslinje.

Hovedsynspunkt

- Den statlige tilskuddssatsen på 15-30% for prosjekter under 30 mill. kroner må økes for at det skal få den ønskede effekten med økte kommunale investeringstilskudd. Dette er mer utførlig begrunnet i vår kommentar til §4-4
- Det bør åpnes for at tiltak til ENØK, inneklime og universell utforming kan utgjøre selvstendige prosjekt, uten en direkte knytning til istandsettingstiltak. Dette er ytterligere kommentert i forbindelse med §2-2 nedenfor.
- En styrking av fagkompetanse og mengden av tilbydere i markedet vil være avgjørende for å redusere den prisvekst dette tiltaket vil kunne bidra til. Det vil derfor være gunstig om Innsatsområde 2, spesielt tilgangen til tradisjonshåndverkere og rådgivende konsulenter også blir et prioritert område fremt til 2030. Dette er ytterligere kommentert nedenfor i forbindelse med §4-1.

Kommentarer til enkelte paragrafer

§ 2-1 Innledende bestemmelser

Utkastet tar i 3. ledd utgangspunkt i at innsatsområde 1 Bevaring alltid må være en del av det planlagte tiltaket. Dette mener vi vil avskjær Bevaringsprogrammet fra aktuelle prosjekt som være med å innfri hovedmålsettingen. Tiltak innen de øvrige innsatsområdene vil i seg selv kunne bidra både lokalt, men også nasjonalt til måloppnåelsen. Prosjekter som vil bidra generelt til måloppnåelse bør kunne vurderes. Et eksempel vil være utvidelse av pensum på VGS for å kunne tilby mer innen tradisjonsfagene allerede i læretiden. Et annet eksempel vil kunne være generell styrking av fellesrådenes bestillerkompetanse for både prosjektledelse, anbudsregler og byggeledelse.

Videre fremgår det av forslaget at et forprosjekt alltid må foreligge for en søknad om hovedprosjekt. Vi mener at dette bør forenkles for små prosjekter opp til 5 mill. kroner. Et alternativ er en ekstern spesialrapport av fagkompetent rådgiver eller tradisjonshåndverker, hvor både problem, forslag til tiltak og de aktuelle antikvariske prinsippene klart fremgår. Dette vil forenkle prosessen både for fellesrådet og Bevaringsprogrammet. Små og mellomstore fellesråd bruker denne løsningen i dag i sine søknader til Riksantikvaren og biskop med stor suksess.

§ 2-2 Tilskudd til bevaring (istandsetting, sikring og konservering) –innsatsområde 1

I 5. ledd legges det krav til at ENØK-, inneklime- og universellutformingstiltak kun kan søkes dersom det gis tilskudd til øvrige istandsettingstiltak. Dette mener vi er til hinder for gode prosjekter innen disse områdene, for kirker som tidligere godt vedlikeholdt. I flere kommuner har vedlikehold vært prioritert på et tilfredsstillende nivå, men midler til universell utforming eller ENØK-tiltak uteblitt. En delfinansiering fra Bevaringsprogrammet vil kunne stimulere til økt kommunal finansieringsvilje og således oppnå Bevaringsprogrammets overordnede mål. Det bør derfor åpnes for at disse områdene kan søkes særskilt.

Videre bør tiltakene i 7. ledd inkludere vannslukkeanlegg, der hvor kirkebygget er av særlig interesse. Ikke alle listeførte kirker kan påkostes vannslukkeanlegg, men vi mener at de kirker som av historisk, arkitektonisk eller kulturell grunn skiller seg ut, bør kunne søke.

§ 2-3 Tilskudd til kunnskap og kompetanse – innsatsområde 2

Det vil være avgjørende for Bevaringsprogrammets suksess at det får en god start. De første år vil være toneangivende. Vi mener derfor at områdene definert i 1. ledd, bokstav a) til d) bør inngå i den overordnede prioriteringen frem til 2030, jf § 2-1 siste ledd. Et viktig område og understøtte i punkt a) er bestillerkompetanse blant kirkeiere. Da spesielt de små- og mellomstore fellesråd. I forhold til bokstav b) vil det være viktig å støtte tiltak som øker antall håndverkere og håndverkerfirma som kan levere de tjenester som er aktuelle for tiltakene som bevaringsprogrammet delfinansierer. Det bør også kunne gis midler til styrking av kompetanse og leveransekapasitet innen tømmer- og trelast leveranser. Det siste er viktig da prosjekter på fredede- og listeførte kirker ofte har utvidede krav til kvalitet, og beskaffenhet som ikke dagens trelastlagre leverer. Når det gjelder bokstav d), så bør den utvides med et punkt for deling av den opparbeidede kompetansen. Dette vil kreve noe ekstra, men vil kunne gi en nasjonal gevinst og således understøtte Bevaringsprogrammets mål.

Kapittel 3 Søknadsprosess

Det er ønskelig, fra et brukerperspektiv, at søknads-, så vell som rapporteringsprosessen blir heldigital. Dette er både ressurs sparende for alle parter, men gir også flere muligheter for videreutvikling og kobling mot arkiv og integrert søknadsprosess for de berørte tiltakene til Riksantikvaren og biskop. Dette er også tråd med statens digitaliseringsstrategi (jf. ny nasjonal digitaliseringsstrategi).

§ 3 -2 Utlysning av tilskudd innenfor innsatsområde 1

I 4. ledd henvises det til informasjon om kapasitet i markedet. Dette er et viktig element å ha oversikt over, slik at de tildelte midlene når lengst mulig. Slik forslaget til forskrift er formulert åpner det uklarhet og muligens mindre forutsigbarhet for søkere. Det vil i praksis bli aktuelt for et fellesråd og se på hele sin bygningsportefølje og prioritere tiltak i både rekkefølge og tid. Dette av hensyn til både interne ressurser og kommunale signaler for finansiering. Men dersom det skapes tvil om fremtidig med-finansiering fra Bevaringsprogrammet vil dette kunne resultere i flere, og muligens dårligere søknader. Dette vil være ressurskrevende også for saksbehandlingen i Bevaringsprogrammet. Vi ønsker derfor at dette punktet beskrives ytterligere, enten i forskriften eller i retningslinjer.

Vi viser også til vår kommentar til § 2-3 på dette punktet, spesielt med hensyn til prioriteringen frem mot 2030.

§ 3-5 Krav til søknaden – Innsatsområde 1

En av de største utfordringene, og således også bidragsyterne til det store etterslepet av vedlikehold på kirkebygg er kommunenes økonomi. Det er ofte mer evnen enn viljen det skorter på. Prosessen inn mot et positivt vedtak om finansiering (i kommunens investeringsbudsjett) er også todelt. Første del er administrativt, deretter er vedtaket gjenstand for den politiske prioritering og behandling. I utkast til forskrift, 2. ledd, bokstav a) legges det opp til en kommunal intensjonserklæring. Det vil være nærmest umulig å en slik erklæring fra rådmann/kommunedirektør i forkant av et politisk vedtak. Prosessen vil således stoppe opp. Dette punktet bør derfor endres. Det bør være

tilstrekkelig at fellesråd er inkludert i kommunens prosesser og investeringsbudsjett generelt. Dersom midler tildeles fra Bevaringsprogrammet, men kommunen endrer sin prioritering, vil tiltaket automatisk bli underfinansiert og således ikke igangsettes. Det som derimot vil gi mulighet for økte kommunale bevilgninger er et positivt vedtak fra Bevaringsprogrammet. Viser ellers til våre kommentarer til § 4-4 for endringer som vil kunne gi økte kommunale bevilgninger.

I utkast til forskrift § 3-5, 6. ledd henvises det til veiledning og gjennomført forprosjekt. Vi mener dette må forenkles og viser til kommentaren ovenfor i forbindelse med § 2-1.

§ 4-4 Størrelsen på tilskuddet – Innsatsområde 1

En suksess for Bevaringsprogrammet vil ikke bare være den bedre tilstanden av de kirkene som får positivt vedtak fra Bevaringsprogrammet eller kun økning totalen som kommunene i sum, nasjonalt investerer i kirkebygg. Det vil være en større suksess om flest mulig kirker blir istandsatt og at flest mulig kommuner prioriterer kirkebygg. Norge er et vidstrakt land med både by og bygd. Bevaringsprogrammet har et ansvar for å tilrettelegge for at alle de definerte kirkebyggene så mulighet til å få et løft.

De foreslåtte prosentene er således for lave for å oppnå den ønskede, økte kommunale investeringsviljen. I både 3. og 4. ledd bør prosentene for prosjekt i intervallet 0 -10 mill. kroner økes til 35 eller 40%. Det er disse prosjektene det trolig blir flest av og samtidig treffer små og mellomstore kommuner. En slik prosent økning vil i større grad gjøre disse kommunene i bedre stand til å prioritere kirkene.

Vi støtter forslaget i 7. ledd, som også tilgodeser de fellesråd som hører til i kommuner på ROBEK-listen.

Kapittel 5 Opplysninger om vedtak og bruk av tilskuddet

Det er viktig med nye løsninger som Bevaringsprogrammet representerer og bygge opp en forvaltningsorganisasjon som er effektiv og så lite byråkratisk som mulig. På et overordnet nivå ønsker vi her å påpeke at en forenkling for små prosjekter, eksempelvis opp til 5 eller 10 mill. kroner er nødvendig.

§ 5-2 Utbetaling og bruk av tilskudd

Vi foreslår at søknader opp til kr 500.000 får en utbetaling ved oppstart. Prosjekter mellom 0,5 og 5 mill. kroner legger inn to utbetalingspunkter i sin fremdriftsplan. Prosjekter mellom 5 og 10 mill. kroner legger inn 4 utbetalingspunkter i sin fremdriftsplan. Et positivt vedtak stadfester datoene for utbetaling og utbetaling skjer på dato uten videre saksbehandling. Dette gjelder alle prosjekt (innsatsområde 1-4). Da fellesråd ikke kan ta opp lån, vil utbetalingspunktene også måtte hensynta hensyn til likviditet.

§ 5-3 Opplysninger om vedtak

For at kirkebevaringsprogrammet skal få størst mulig utnyttelse og dynamikk nasjonalt, bør det i tillegg til en oversikt over tildelte tilskudd, også legges ved et kort avsnitt fra de ulike tiltakene om hvordan det har bidratt til både bevaring, samt lokal kompetansedeling, økt aktivitet i kirkene mv. (innsatsområdene 3 og 4). Dette til ide og inspirasjon for andre. Spesielt for innsatsområdene 3 og 4 virker dette viktig. Dette kan deles på tilskuddsforvalterens nettside, med kontaktinformasjon til lokal tiltakseier.

§ 6-1 Rapportering og regnskap

Det er viktig at rapportering og innlevering av regnskaper (inkl. bilag mv. ved kontroll) kan gjøres digitalt. Dette bør inngå i en helhetlig, digital løsning.

Vennlig hilsen
Grimstad kirkelig fellesråd

Alexander Paul e.f.
kirkeverge